

პოლიტიკური დისკურსის ფუნქციურ-ენობრივი ასპექტები

ხათუნა მაჭავარიანი

ფილოლოგიის დოქტორი
ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის
სახელმწიფო უნივერსიტეტი

თანამედროვე ეპოქაში ბევრი ინოვაციური ენობრივი მოვლენა ვერ აიხსნება მხოლოდ ერთი ფაქტორით. სამეტყველო სიტუაციების განხილვისას წინა პლანზე წამოიწია ლინგვოპრაგმატიკული პრობლემატიკა. მეტყველება ყოველთვის მოტივირებულია გარკვეული მიზნით. სამეტყველო სტრატეგია გამომუშავდება მიზანთან მიმართებით. აქედან გამომდინარე, შეიძლება ითქვას, რომ ნებისმიერი სამეტყველო სიტუაციისათვის მიზანი არის მუდმივად გააქტიურებული გარეენობრივი ფაქტორი, რომელიც ყველა ენობრივ ერთეულს (ან ნიშანს) სტრატეგიულ დანიშნულებას აძლევს.

კომუნიკაციური მოდელებიდან ჩვენი კვლევისთვის ყველაზე საინტერესო აღმოჩნდა პოლიტიკური ინტერაქცია, რადგან მასში გაცილებით მასშტაბურია ისეთ კატეგორიათა ხვედრითი წონა, როგორიცაა კომუნიკაცია და ინფორმაცია. ენა-მეტყველება თავის ფუნქციურ კულმინაციას მხოლოდ ამგვარი კომუნიკაციისას აღწევს, რადგან იგი სინთეზური, შემოქმედებითი პროცესია და ამ სფეროსთვის დამახასიათებელი ფუნქციური დატვირთვით ხასიათდება. სტრუქტურულ კომპონენტებთან ერთად მეცნიერული კვლევისთვის უაღრესად საინტერესო და აუცილებელი ხდება პრაგმატული ინტენციის შესწავლა, რადგან სწორედ ამ ნაწილში ვხვებით პოლიტიკური დისკურსის ფუნქციურ-ენობრივ ასპექტებს, რომლებიც მკვეთრად განსაზღვრავენ ჩვენი საზოგადოების პოლიტიკური, ეკონომიკური თუ კულტურული ცხოვრების განვითარებას.

„პოლიტიკის ენა“ და მოდალობა

პოლიტიკური კომუნიკაციის სამეტყველო სტრატეგია თანამედროვე სოციოლინგვისტიკის მნიშვნელოვანი საკითხია. იგი არაერთი მეცნიერის ინტერესის სფეროს წარმოადგენს. სწორედ ამ ინტერესს უკავშირდება მე-20 საუკუნის მეორე ნახევრიდან ზეპირმეტყველების პრაგმატიკულ კვლევაში საუბრის ანალიზის ჩამოყალიბება ცალკე ენათმეცნიერულ დარგად. „რა თქმა უნდა, ლინგვისტიკის ეს უახლესი მიმართულებები დაფუძნებულია ენათმეცნიერების ტრადიციულ დარგებზე, მაგრამ იყენებს კვლევის ახალ მეთოდებსაც. მიუხედავად იმისა, რომ საუბრის ანალიზი შედარებით ახალი საენათმეცნიერო დარგია და მჭიდროდაა დაკავშირებული მომიჯნავე ლინგვისტურ მიმართულებებთან, მას აქვს საკუთარი საკვლევი ობიექტი – საუბარი, მისი ორგანიზაციულ-სტრუქტურული და შინაარსობრივი მხარეები.“ (ლ. 1, 13).

დრო, რომელშიც ჩვენ ვცხოვრობთ, უაღრესად ტურბულენტური და ქაოსურია. თანამედროვე საზოგადოება და მუდმივად ცვალებადი საკომუნიკაციო გარემო სულ უფრო ახალ მოთხოვნებს უყენებს ნებისმიერ სუბიექტს, ენის ეფექტური გამოყენების თვალსაზრისით. ფუნქცია, რომელიც ენას ყოველთვის გააჩნდა, მაგრამ სამეცნიერო შესწავლის საგანი ბოლო რამდენიმე ათეული წელია გახდა, სცილდება მხოლოდ კომუნიკაციის დამყარებას. დღეს პოლიტიკური დისკურსის კომუნიკატორები საუბრობენ ისე, როგორც შეუძლიათ. ისინი ცდილობენ სრულყოფილი კონსტრუქციების შექმნას. ძიების პროცესში მათი მცდელობის შედეგები ცვალებადია. ამომრჩეველთან ურთიერთობა უაღრესად რთული ინტერაქციაა. დღეისათვის ქართველი პოლიტიკოსების მეტყველებაში (როგორც ზეპირ, ისე წერილობით ფორმებში) შეინიშნება როგორც

დასავლური – ევრო-ამერიკული პოლიტიკური დისკურსის გავლენა, ისე საბჭოური კლიშეების არსებობაც. აღნიშნულ სფეროში მეტყველების სტილის ძიება საკმაოდ აქტიურად მიმდინარეობს. პროცესი განსაკუთრებით მძაფრდება კონკურენციის პირობებში. მასზე ბევრი ფაქტორი ახდენს ზეგავლენას. ამიტომ არის ჩვენი დაკვირვების საგანი ინტერაქცია, როგორც ზეპირი ფორმა, რომლის წარმატების ძირითადი გარანტი არის ურთიერთზემოქმედების ხარისხი და მისი მთავარი იარაღი – ცოცხალი დინამიკური ენა, რომელიც წარმოიშვება ხელისუფლების მოპოვებისა და განმტკიცებისთვის ბრძოლაში.

სამეცნიერო ლიტერატურაში არსებობს მოსაზრება, რომ პოლიტიკა ენის სფეროში წარმოშობს ისეთ ფენომენს, როგორიცაა „პოლიტიკის ენა“. პოლიტიკური მიზნებისთვის ენის გამოყენება გარდაქმნის მას პოლიტიკის ერთ-ერთ ფაქტორად, რასაც მივყავართ ფუნქციურ თავისებურებამდე (ლ. 4, 29). „პოლიტიკური ტექსტი ანუ დისკურსი, რომელიც განიხილება როგორც ლინგვისტური, ექსტრალინგვისტური, სოციო-კულტურული, ფსიქოლოგიური, პრაგმატული და სხვა ფაქტორების ერთობლიობა, წარმოადგენს პოლიტიკურ სფეროში ურთიერთობის მონაწილეთა ინტერაქციული საქმიანობის პროდუქტს. მისი ზემოქმედების არეალში ექცევა ემოციური და ინფორმაციული, ვერბალური და არავერბალური დონეები. დისკურსში აისახება იდეოლოგია, აზროვნება, მსოფლხედვა, კომუნიკაციური სტრატეგია და სხვ. აქვე უნდა აღვნიშნოთ, რომ პოლიტიკური დისკურსი ინსტიტუციონალური დისკურსია, რადგან მასში ადამიანი წარმოადგენს კონკრეტულ სოციალურ ინსტიტუტს“ (ლ. 3, 177). იგი, ამავე დროს, თითქმის ყოველთვის, შეიცავს პერსონალური დისკურსის ყველა მახასიათებელს, როცა საქმე გვაქვს ძლიერ ინტერაქციასთან – არჩევნებთან, დებატებთან და სხვა ტიპის აქტიურ პოლიტიკურ კომუნიკაციასთან, როცა პიროვნების, ინდივიდის როლი არის შეუცვლელი. მას გააჩნია ზემოქმედების არეალი და, შესაბამისად, გააჩნია ზემოქმედების ფუნქციაც, რაც, შეიძლება ითქვას, არის 21-ე საუკუნის სოციალურ-პოლიტიკური დისკურსის ერთ-ერთი ფუნდამენტური მახასიათებელი.

პოლიტიკურ კომუნიკაციაში ენა არ წარმოადგენს ინფორმაციის გაცვლისა და ურთიერთგაგების ნეიტრალურ საშუალებას, მით უფრო წინასაარჩევნო ან საარჩევნო პერიოდში. ამ დროს ენობრივი პოლიტიკური სიმბოლოების მნიშვნელობა არ გამომდინარეობს სიტყვათა ან წინადადებების ლექსიკური მნიშვნელობებიდან, ის მომდინარეობს კონკრეტული პოლიტიკური სიტუაციიდან. ნებისმიერი პოლიტიკური კომუნიკაციის მიზანს წარმოადგენს გარკვეული ინტერესებისა და განზრახვის გატარება. ამ თვალსაზრისით, ენა ემსახურება პოლიტიკას, როგორც მიზანმიმართული პოლიტიკური ბრძოლის, ანუ ზემოქმედების იარაღი. ინტერაქციის პროცესში, „პოლიტიკის ენა“ ყალიბდება, როგორც პოლიტიკური მოქმედებების პროვოცირებისა და მათი მართვის, პოლიტიკური ინფორმაციის კოდირების კომუნიკაციურ საშუალებათა სისტემა. მაშინ პოლიტიკური მოქმედებების ანალიზი დაკავშირებულია „პოლიტიკის ენის“ ანალიზთან, რასაც შევყავართ მოდალობის სემანტიკურ ველში.

„მოდალობა ფუნქციურ-სემანტიკური კატეგორიაა, რომელიც მოიცავს სემანტიკური ნიუანსების ფართო სპექტრს: 1. სუბიექტის დამოკიდებულებას მოქმედებასთან: შესაძლებლობას, უნებლიობას, ნებართვას, აუცილებლობას, ვალდებულებას, სურვილს, ნატვრას; 2. მოუბარი პირის დამოკიდებულებას გამონათქვამთ (ჭეშმარიტება-მცდარობის თვალსაზრისით): ვარაუდს, დაეჭვებას, დაურწმუნებლობას, უნებლიობას, უნახაობითობას; 3. მოქმედების ან თანამოსაუბრის ნათქვამის შეფასებას; 4. მოქმედების შესრულების პირობის არარეალურობასა თუ რეალურობას და სხვ. დისკურსში მოდალობის ენობრივი ერთეულების შერჩევა განპირობებულია ექსტრალინგვისტური ფაქტორებით: ადრესანტის ინტენციით (საკომუნიკაციო მიზნით), კომუნიკანტთა სოციალური მახასიათებლებით, მათი ურთიერთდამოკიდებულებით, სიტუაციით ანუ პრაგმატული კონტექსტით“ (ლ. 1, 114). პოლიტიკური ინტერაქციისას სუბიექტი ერთდროულად მიემართება სხვადასხვა სოციალურ ჯგუფს და შეუძლია მათში გამოიწვიოს განსხვავებული რეაქციები. რადგან ზემოქმედების ფუნქცია ძირითადია, ჩვენ შეგვიძლია მივუთითოთ პოლიტიკის ენის ზოგიერთ განსხვავებულ ქვე ფუნქციაზე:

- ა) იდენტიფიკაციის ფუნქცია (ინტეგრაცია და გარჩევა-განსხვავება). განსაკუთრებით საარჩევნო ბრძოლაში ენა გამაერთიანებელი სიმბოლოა როლშია, რომელიც უზრუნველყოფს

„ჩვენ“ ჯგუფის სიმყარეს (სიმტკიცეს), „სხვებთან“ მიმართებით. ამასთან, ის იყენებს სხვადასხვა ენობრივ ფორმას (ლოზუნგებს, მეტაფორებს, იდიომებს და ა.შ.), შეიძლება ითქვას, აძლევს სახეს პოლიტიკურ ფრონტებს (ოპონენტებს, მხარეებს).

ბ) *მართვის ფუნქცია*. მიზანმიმართული და სტრატეგიულად დაგეგმილი გამოყენება ენობრივი საშუალებებისა (მორფო-სინტაქსური და ლექსიკური ერთეულები), განსაკუთრებით, წინასაარჩევნო ბრძოლაში, მართავს არა მხოლოდ აუდიტორიის ყურადღებას, არამედ მის აზრებს, ქცევას და მოქმედებასაც. ამ თვალსაზრისით ენა წარმოადგენს პოლიტიკური პროპაგანდის შემადგენელ ნაწილს, რომელიც აკონტროლებს და აყალიბებს საზოგადოებრივ აზრს.

ამგვარი ინტენციების შემთხვევაშიც კი პოლიტიკოსები ცდილობენ, ენა გახადონ უფრო ცოცხალი და მოქნილი, რის გამოც ხშირად უარს ამბობენ „ჩინოვნიკურ ენაზე“. (ზოგიერთ პოლიტიკოსს აშკარად ემჩნევა, ე. წ., „იმიჯმეიკერების“ ზეგავლენა, რაზეც მეტყველებს ამ მიმართულებით გადადგმული პროგრესული ნაბიჯები. აქვე ისიც უნდა აღვნიშნოთ, რომ პოლიტიკოსები, რომლებსაც ჰუმანიტარული განათლება აქვთ, უფრო მარტივად და წარმატებით ართმევენ თავს ამ დავალებას – ეს ჩანს სოციალურ ქსელებში მათი აქტიურობით, საპარლამენტო თუ ტელე გამოსვლებში.)

ქართული პოლიტიკური დისკურსის ზოგიერთი ენობრივი თავისებურება

ზოგადლინგვისტურ ტენდენციებში ქართული ენა გამონაკლისს არ წარმოადგენს. პოლიტიკურ დისკურსში ყოველ სიტყვასა და გამოთქმას გარკვეული იდეოლოგიური წონა აქვს და მისი სემანტიკური არსი კონკრეტული საკომუნიკაციო აქტის მიხედვით განისაზღვრება. განვიხილავთ რამდენიმე მაგალითს:

ქართულ პოლიტიკურ რეალობაში ხშირია *პერმუტაციის* შემთხვევები, როდესაც კორელაცია სათქმელსა და ნათქვამს შორის ბუნებრივად არის დარღვეული ან ასეთად სურთ წარმოადგინონ საზოგადოების ნეგატიური რეაქციის შემდეგ. გვახსოვს ისეთი მომენტებიც, როდესაც პოლიტიკოსებმა თავიანთ გამოსვლებში: ბრიფინგებსა თუ პრესკონფერენციებზე მოსახლეობის დიდი რაოდენობა საკმაოდ გააღიზიანეს, რამაც მოქალაქეების სამართლიანი აღშფოთება და საპასუხო რეაქცია გამოიწვია სოციალურ ქსელებში. ხშირ შემთხვევაში, პოლიტიკოსები თავს იმართლებენ, რომ „ასე არ უთქვამთ“ და მათი აზრი დაამახინჯეს. ეს კიდევ ერთი არგუმენტია იმისა, რომ პოლიტიკოსს უნევს გაიაროს „სცილასა და ქარიბდას“ შორის იმისათვის რომ ერთდროულად ხალხსაც მიუახლოვდეს და შეინარჩუნოს კონტაქტი „თავისიანებთან“, საკუთარ პოლიტიკურ ჯგუფთან, რაც საკმაოდ რთულია. ჩვენ ვხედავთ, რომ ამგვარი ოქროს შუალედის დაჭერა საკმაოდ ოსტატობასა და ენობრივ კომპეტენციასთან არის დაკავშირებული, რადგან სტრატეგიის უმნიშვნელოვანესი რგოლი მოქალაქეებზე ზემოქმედებაა.

ხშირად ვხვდებით *პერფორმატივებს* ანუ ისეთ ენობრივ კონსტრუქციებს, რომლებიც მოქმედების ექვივალენტურია: „გულახდილად გეტყვით“, „ამას იმიტომ მოგახსენებთ, რომ მინდა დაგარწმუნოთ“, „როგორც გითხარით“, „ისე არ გამიგოთ, თითქოს“, „გპირდებით“, „გეფიცებით“ და სხვა. ისინი ყოველთვის ემთხვევა მეტყველების მომენტს და ეფუძნება ეტიკეტის სოციალურად მიღებულ სისტემას.

ქართული პოლიტიკური დისკურსისათვის ჩვეულებრივი მოვლენაა *პერისოლოგია* – მრავალსიტყვიანობა, რაც ზოგადად პოლიტიკაში არ არის მიღებული და „ბევრი ლაპარაკი“ ცუდ ტონად ითვლება. ასევე უხვად მოიპოვება ზეპირ თუ წერილობით ტექსტებში სემანტიკურად მსგავსი სიტყვები თუ გამონათქვამები – *პლეონაზმები*.

საინტერესო მოვლენაა *პერმისივების* – სამეტყველო აქტის დროს ნების დართვის, პირობის მიცემის, შეთანხმების ან მოლაპარაკების აღმნიშვნელი ენობრივი ერთეულების გამოყენება („თუ ამირჩევთ, ამირჩევთ ჩემ გამო და არა სხვის გამო, სხვისი ხათრით სხვისი რჩევით ან სხვისი იმედით“; „თუ ხმის მოცემას გადაწყვეტთ, საარჩევნო ბიულეტენში მოძებნეთ ნომერი x, თუ ხმის მოცემას არ გადაწყვეტთ, სხვა ნომრის შემოხაზვამდე, მაინც მცირე ხნით მოძებნეთ ნომერი x – ზოგჯერ ბოლო წამს ნათდება ხოლმე.“).

ქართულ პოლიტიკურ დისკურსში დიდი ხანია, შემოაღწია კომპიუტერული სოციოლექტის ელემენტებმა. ეს უკანასკნელი ენის სოციალურად დეტერმინირებული ქვესისტემაა, რომელიც ხასიათდება სტრუქტურათა ლიაობით, სწრაფი ცვალებადობით, ჟარგონებით, გრაფიკული ნიშნებით და ა.შ. კომპიუტერული სოციოლექტი ფუნქციონირებს სოციალური ქსელების მოხმარების სფეროში და მას ბევრი პოლიტიკოსი აქტიურად იყენებს პირად გვერდზე, ბლოგებში თუ სხვადასხვა ფორუმზე.

გვხვდება როგორც გრადაციული ანტონიმის (კონტრარული ანტონიმია) მაგალითები, რომელიც ანტონიმურ რიგში უჩვენებს საშუალო რგოლს, მოვლენას ან ფაქტს („გუშინ, დღეს, ხვალ“; „ახალგაზრდა, ხანშიშესული თუ მოხუცი“, „მთაში, მალლობში თუ ბარში“ და ა.შ.), ასევე კომპლემენტარული ანტონიმის შემთხვევები, როცა ერთმანეთს უპირისპირდება ორი მოვლენა, ფაქტი ან ასპექტი („...ყოველთვის ვემსახურებოდი „რას“ და არა „ვის“, „ვცდილობდი ხან შენებისთვის ხელის შეწყობას ხანაც ნგრევისთვის ხელის შეშლას“, ჩვენი ქვეყნის ბედ-იღბალი ხან დიდი მამულიშვილის ხელში აღმოჩენილა და ხან – არცთუ ძალიან დიდის“).

ვფიქრობთ, სრულყოფილი სურათის შესაქმნელად ზემოთ ჩამოთვლილი ენობრივი ფორმები ცალკე სიღრმისეულ შესწავლას საჭიროებს. (მაგალითად, ისეთი ტერმინები, როგორიცაა: ლიბერალი, დემოკრატი, პატრიოტი მემარცხენე, მემარჯვენე, კონსერვატორი, რადიკალი და სხვა საინტერესო კონტექსტურ ტრანსფორმაციებს გვაძლევს კომუნიკაციურ პროცესში).

ტერმინი, როგორც „დისკურსული დომინირების“ იარაღი

„ახალ მოვლენათა ნომინაცია ენის ტიპური შინაგანი პროცესია, თუმცა, იგი მჭიდროდ უკავშირდება გარეგანი ფაქტორების მოქმედებას. რაც უფრო ინტენსიურია საზოგადოებრივი ცხოვრება, მიტ უფრო ინტენსიურია ნომინაციის პროცესი“ (I. 2, 149).

„ახალი ენის“ ძიება ზოგადლინგვისტური ტენდენციაა. აქტიური პოლიტიკური პროცესების ფონზე მიმდინარეობს მეტყველების ფართო ტერმინოლოგიზაცია. სამეცნიერო წრეებში არსებობს მოსაზრება, რომ „საზოგადოებრივ-პოლიტიკური ლექსიკისათვის დამახასიათებელი საყოველთაო გასაგებობა მისი ტერმინოლოგიური სფეროს თავისებურებას წარმოადგენს, რაც მისი ფუნქციური ნიშანია“ (I. 2, 150). თუმცა, უნდა აღინიშნოს, რომ საყოველთაო გასაგებობა ერთ-ერთი პირობაა, როცა საქმე ეხება ლექსიკური ერთეულის გამოყენებას მასობრივი პროპაგანდისა და აგიტაციის მიზნით. მაგრამ რა ხდება მაშინ, როცა საჭიროა პოლიტიკური პროცესის ან მოვლენის შენიღბვა? ამ შემთხვევაში საქმე გვაქვს ორაზროვნებასთან ან ბუნდოვანებასთან, რაც პოლიტიკოსებს აძლევს ოსტატური მანევრირების შესაძლებლობას. ვფიქრობთ, „ახალი ენის“ ძიების კონტექსტს შეესაბამება დასავლურ პოლიტიკურ წრეებში ახალი პოლიტიკური ტერმინების შემოღებისა და დამკვიდრების პროცესი: „პოსტ ამერიკული სამყარო“, „ცივილიზაციათა შეჯახება“, „ისტორიის დასასრული“ და სხვა. ისინი მუდმივად ახორციელებენ ტერმინთა ექსპანსიას და ეს კარგია, რადგან სანამ არ არსებობს ტერმინი, მოვლენების აღქმა ბუნდოვანია. ტერმინის შემოღება კი, თუნდაც ორაზროვანის, ხელს უწყობს მოვლენის აღწერას, ხსნის სივრცეს მის გასაანალიზებლად.

ნათქვამის არგუმენტად განვიხილავთ მოვლენას, რომელიც 2016 წლის ნოემბრის ბოლოს მოხდა. ოქსფორდის ლექსიკონის შემდგენლებმა წლის სიტყვად დაასახელეს ტერმინი „პოსტ სიმართლე“ (*post-truth*), რომელიც შემდეგნაირად განმარტეს: „ტერმინი ეხება გარემოებებს, რომელთა მეშვეობით ობიექტური რეალობა და ფაქტები ნაკლებ ზეგავლენას ახდენენ საზოგადოებრივი აზრის ფორმირების პროცესზე, ვიდრე ემოციები ან პირადი მრწამსი.“ (III).

ნიშანდობლივია, რომ ტერმინი „პოსტ სიმართლე“ პირველად 1992 წელს გამოიყენა სერბ-ამერიკელმა კინოსცენარისტმა სტივ ტესიჩმა თავისი სტატიისათვის ჟურნალში „The Nation“. მას შემდეგ ათ წელზე მეტია, ეს სიტყვა იხმარება, მაგრამ 2016 წელს საკმაოდ გახშირდა მისი გამოყენება ორი უმნიშვნელოვანესი მსოფლიო პოლიტიკური მოვლენის გამო: ამერიკის შეერთებულ შტატებში ჩატარებული არჩევნების შედეგებთან მიმართებით და დიდი ბრიტანეთის ევროკავშირიდან გასვლის რეფერენდუმთან დაკავშირებით.

დღეს აქტუალური ხდება არა იმდენად ენის რეფორმა, რამდენადაც პოლიტიკური დისკურსის კონცეპტუალიზაცია ენობრივ ქრილში. სახეზე გვაქვს მრავალშრიანი, მრავალ დონიანი კრიზისები სოციალურ-ეკონომიკურ და პოლიტიკურ სფეროებში, რაც, ბუნებრივია, აისახება ენაზეც. ერთ-ერთი მიზეზი ამგვარი კრიზისებისა შესაძლოა იყოს სოციალურ-ჰუმანიტარული ცოდნის სიმწირე, რომ არ არსებობს შემოქმედებითი პროცესი, რის გამოც ჩვენს ცნობიერებაში ინახება იდეების მცირე რაოდენობა. დიდი შრომა, დიდი სირთულეები, უპირველეს ყოვლისა, გულისხმობს იმას, რომ ბიძგი მივცეთ ამ იდეების საზოგადოებაში განხორციელებას. . საჭიროა სოციალური შეკვეთა პროგრესულ იდეებზე. წინააღმდეგ შემთხვევაში, მუდმივად იარსებებს გლობალური პოლიტიკის ელიტების სურვილი, რომ ახსნა მოუძებნონ ამა თუ იმ სოციოპოლიტიკურ სიურპრიზებს, პროცესებს, რომლებიც „სხვაგვარად“ იყო დაგეგმილი ან მათი განვითარების „სხვაგვარი“ მოლოდინი არსებობდა, მაგრამ შედეგი დადგა რადიკალურად სხვა. სწორედ ასეთი პროცესების, პოლიტიკური მოქმედებების ანალიზს მივყავართ „პოლიტიკის ენასთან“.

მოგეხსენებათ, განვითარებულ ქვეყნებში სოციალური ქსელების როლი, საზოგადოების ინფორმირებისა და ზეგავლენის თვალსაზრისით, ძალიან დიდია. პოლიტიკურ გადანაცვებებსაც, არჩევნები იქნება ეს თუ რეფერენდუმი, მოქალაქეები იღებენ ამ წყაროს უდიდესი ზემოქმედებით, მაგრამ არ უნდა დაგვაგინყდეს, რომ ამ ქვეყნებში ამომრჩევლის ელექტორალური ქცევის მთავარი ინდიკატორი, არის პიროვნების თავისუფლების ხარისხი, სოციალური და ეკონომიკური მდგომარეობა. სიმართლე არის სიმართლე და როგორც არ უნდა შეფუთონ ის პოლიტ ტექნოლოგიების თანამედროვე საშუალებებით, თუნდაც ახალი ტერმინების დამკვიდრებით, ადრე თუ გვიან ის ყველასთვის ცხადი ხდება და ბუმერანგივით ბრუნდება უკან.

ამ შემთხვევაშიც „პოსტსიმართლე“ შეფუთული რეალობაა და ემსახურება „დისკურსული დომინირების“ ინტენციას. ის წარმოადგენს კომპლექსურ ფენომენს, რომელიც შეიძლება განხილულ იქნეს ფილოსოფიური (ეთიკური), სემანტიკური, პრაგმატიკული, ფსიქოლოგიური, სოციალური, პოლიტიკური და სხვაგვარი მოსაზრებებიდან. მაგრამ, რომელი პოზიციიდანაც არ უნდა იყოს ის გამოყენებული, სტრატეგია არის ერთი – დაარწმუნოს რეციპიენტი, რომ მოვლენა, რომელსაც ეს ტერმინი ასახავს, არის სიმართლე. „განათლებულ და განვითარებულ საზოგადოებებში, სადაც მთქმელსა და ადრესატს შორის ინტელექტუალური სხვაობა მცირეა, ამგვარი ინტენციის მიღწევა არ არის იოლი, მაგრამ იმ სოციუმში, სადაც მსმენელსა და მოსაუბრეს სიტუაციის სრულიად განსხვავებული მენტალური მოდელი გააჩნიათ, ინტერაქცია აღწევს თავის მიზანს“ (II. 1, 293).

არსებობს სამეცნიერო მოსაზრება, რომ „ხელისუფლების ბოროტად გამოყენების აქტი წარმოიქმნება და ლეგიტიმაციას იძენს დისკურსში, განსაკუთრებით პოლიტიკურ მეტყველებაში ყველა დონეზე“. ამგვარი „დისკურსული დომინირება“ შესწავლილ იქნა ჰოლანდიელი მეცნიერის, ტენ ვან დეიკის მიერ და ცნობილია „კრიტიკული დისკურსანალიზის“ სახელწოდებით (II. 1, 303). ეს სამეცნიერო მიდგომა წარმოადგენს ერთგვარ ტექნიკურ ინსტრუმენტს, რომლის მეშვეობითაც შესაძლებელია გამოვავლინოთ და ვაჩვენოთ როგორ მონანილეობს დისკურსის სტრუქტურული ელემენტები მანიპულაციებსა და საზოგადოებრივი ცნობიერების მართვის პროცესში. მაგალითად, მოვლენათა ისეთი წინასწარი მენტალური მოდელების ფორმირებით, როგორც აწყობს ხელისუფლებას. როგორც კვლევები ცხადყოფს, „კრიტიკული დისკურსანალიზი“ და მისი გამოყენებითი ფორმები მუდმივი შესწავლის პროცესია. საზოგადოებრივ ჯგუფებს პერმანენტულად უწევთ ადაპტირება ხელისუფლების ბოროტად გამოყენების ახალ ფორმებთან. ეს ეხება, აგრეთვე, ადამიანის უფლებების კვლევასა და მათი დაცვის პრაქტიკას. მთელი ეს პროცესი წარმოადგენს მეთოდის დახვეწასა და სრულყოფას სხვადასხვა ტიპის გაყალბებისა თუ ადამიანთა უფლებების დარღვევის კვალდაკვალ.

დასკვნა

1. პოლიტიკური დისკურსის პრაგმატული ინტენციის შესწავლამ დაგვანახა, რომ კონკრეტული მიზნებისთვის ენის გამოყენებამ იგი პოლიტიკის ერთ-ერთ ფაქტორად გარდაქმნა და აღნიშნულ დისკურსში წარმოშვა ფუნქციურ-ენობრივი ასპექტების მრავალფეროვნე-

ბა, რომელთა ფორმაც და შინაარსიც მკვეთრად ასახავს ჩვენი საზოგადოების პოლიტიკური, ეკონომიკური თუ კულტურული ცხოვრების განვითარებას.

2. პოლიტიკური დისკურსი ინტერპერსონალურ კომუნიკაციაზე დაფუძნებული. იგი სპეციფიკურია, როგორც ფუნქციური, ისე ენობრივი თვალსაზრისით. ამას განაპირობებს უაღრესად მზარდი, ტურბულენტური საზოგადოებრივ-პოლიტიკური პროცესები, მძაფრი სოციალური მოვლენები და ის კატაკლიზმები, რომელთა წიაღშიც ენის პრაგმატისტული ფუნქციის რეალიზება ხდება. ამგვარი კომუნიკაციის ეფექტურობა სუბიექტური ცნებაა და მთლიანად ეფუძნება შემფასებლის ინტენციას. ზემოქმედების ძირითად ფუნქციასთან ერთდ პოლიტიკის ენას გააჩნია იდენტიფიკაციისა და მართვის ფუნქცია.
3. აქტიური პოლიტიკური პროცესების ფონზე მიმდინარეობს მეტყველების ფართო ტერმინოლოგიზაცია. ახალი ტერმინების შემოღება და დამკვიდრება ხელს უწყობს საზოგადოებრივი პროცესების აღქმა-გაანალიზებას. მოვლენათა ნომინაცია ენის ტიპური შინაგანი პროცესისა და გარეგანი ფაქტორების მჭიდრო ურთიერთზემოქმედების შედეგია.
4. ჩვენს ხელთ არსებული პოლიტიკური დისკურსის მოდალურ-სემანტიკური ველის ანალიზი ცხადყოფს, რომ პოლიტიკა ყალიბდება ვერბალიზებულ კონფლიქტთა ინტერაქციულ სისტემაში პოლიტიკური მოქმედებების პროვოცირებით, რაც წარმოქმნის პოლიტიკური პროცესების ახალ ჯაჭვს, ახალ დისკურსს, ახალ ენას, ახალ კულტურას და შესაბამისად, ახალ შესაძლებლობებს მომავალი კვლევებისათვის.

გამოყენებული ლიტერატურა:

ბეჭდური ნიგნი:

რ. ზეველაშვილი, ქართული დიალოგური მეტყველება (ძირითადი ლინგვისტური და ექსტრალინგვისტური მახასიათებლები), თბილისი, 2012.

კვარაცხელია, გ. ქართული ენის ფუნქციური სტილისტიკა, თბილისი, 1990.

В. Д. Стариченок, Большой Лингвистический Словарь, Ростов-на-Дону, 2008.

А.П.Чудинов, « Политическая Лингвистика», Москва, 2007.

ელექტრონული ნიგნი:

Т.В. Дейк, Дискурс и Власть:Репрезентация доминирования в языке и коммуникации;Москва,2013. <https://klex.ru/o5o>

ვებგვერდი:

Word of the year 2016 is...<https://languages.oup.com/word-of-the-year/word-of-the-year-2016>